

Kártyamutatvány

MŰANYAG KÁRTYÁK ÉS AZ ESZTÉTIKUM

Maczó Péter

Jól emlékszem, amikor alig évtizede még csodálkozva néztük a külföldi levéltárcákat, amelyekben külön rekeszek voltak a műanyag kártyák részére.

Ma már alig tudjuk kettéhajtani a sajátunkat irataink, banki és egyéb kártyáink miatt. Pedig azt hittük, a világ egyszerűbb lesz, ám bizonytalan vagyok: a különféle loyalty, banki hitel- vagy lakcímkártya igazi kártyaklivá dagadt.

Vannak laminált papír, egyszerűbb plasztik, mágnescsíkos, chipdekorációval, vagy épp közönséges kartonra készített változatok. Cél és funkció szerint. Igazolványaink között is már egyre több az ilyen. Fényképes és aláírással hitelesített.

Méretüktől eltekintve, amely többnyire 86x54 mm, igen csak különfélék.

Természetesen, a komolyabb biztonsági előírásoknak is megfelelő változatoknál vannak kötelező részletek. Ilyen például a mikroírás, melyet szabad szemmel inkább csak díszes vonalnak érzékelünk, ám erős nagyításban valamilyen szöveg részlete, esetleg a cég nevének ismétlődése tűnik fel. Vagy az az

Igen eltérő hangulatú és mondanivalójú telefonkártyák: közöttük román, német és francia változat, chipben rögzített egységnyi, lebeszélhető idővel

értékpapíroknál, bankjegyeknél is alkalmazott bonyolult grafikai motívumsor, rozetta, amelyet francia nevével guillochenak nevezünk. Ez a többnyire váltakozó vonalvastagságú, bonyolult – ma már számítógépes programokkal generált – rajzolat meghiúsítja a nyomtatvány fénymásolását, de szkenneres feldolgozása, reprodukálása is komoly kihívás, főként a grafika egységisége, esetenként tudatosan rejtőzködő, sajátos színezete miatt.

Mindkét biztonsági eljárás a valóságos kiviteli, képi élményt befolyásolja. Annak előre megtervezett, a hitelesség érzetét is

erősítő, tradicionális látványelem kellene legyen. Sajnos ezeket a grafikai részleteket többnyire az egymásra írt, megírt, rozetta – vagy és sőt – elliptikusan torzított bonyolult motívumaival teszik zavarossá. Ami esztétikailag szintén fontos volna, de a terv készítőjének már nem belső készítése: ezeknek a vonalnak a finomsága, és a stílusa is harmonizálhatna a képi mondanivalóval... ha egyáltalán van ilyen.

Személyes élményem, nem is olyan régről, amikor a diák-kártya bevezetésre került, hogy felkérésre magam is csináltam terveket. Bevallom, nem a ha-

gyományos értékpapírok stílusában. Tán tizenévesekhez egy frissebb változat jobban illene? Az egyik (azóta megszűnt) napilapnyomda gigantikus gépavatásán jó ismerősöm, a pályázat lebonyolításában érdekelt vezető, részvétellel a vállamra tette a kezét, mondván, mindnyájunknak nagyon tetszik a te változatod, de (az akkori) minisztérium internetes szavazásra bocsátotta a kártyaterveket, és ha nem is sokkal, ám úgy tűnik, a beszavazók a rivális tervet választották...

Olyan ez, mint némely nagy népszerűségnek örvendő kvíz-műsor vagy sorozat a kereskedelmi tévék kora esti kínálatából. Nagy siker volt! Bár erre talán kevesebben szavaztak, de ennyit a közízlésről...

És valóban, ilyen ma is a sokat próbált diákigazolvány.

Több, más, részben megvalósult műanyagkártyám is volt azóta, de az emlék dacára, ma sem tervezek olyasfélétet.

Mindenekfelett népszerű lett és hódított azonban a telefonkártya. Ez a hasznos – valójában pénzkímélő fizetésre szolgáló – telekommunikációs kisegítő eszköz szinte a bélyeggyűjtéssel vetekszik. Sokszínű és megszállott gyűjtői tábora az enyészettől menti meg a lemerült kártyákat. Bár minőségük, (és talán igényességük sem) mérhető a klasszikus bélyeggrafikához, érdekes (nos azt azért nem merném állítani, hogy jellegzetes), hogy mely országokban milyen változatokat és sorozatokat találhatunk.

A hagyományos képi elvárásokat teljesítő diákigazolványok és a kötelező biztonsági előírások figyelembevételével tervezett, de jellegében az értékpapírokra jellemző grafikai látványtól eltérő változatok.

A grafikai rajz rusztikus elemeihez igazodó betűválasztás és sokszínű kártyasorozatnak egységesebb karaktert biztosít.

A rendezvény logósorával díszített alkalmi plasztikkártya nem csupán belépőként szolgált a jubileumi kiállításához.

Maga a műfaj kétségtelenül hódít. Elsősorban és leghasznosabban valóban a személyi, biztonsági, banki funkcióhoz köthető, amelynek használata az egész társadalmat közvetlenül érinti. Nem kétséges, az igazolványok kis könyvecskéje helyett sokkal elegánsabb és célszerűbb! Vásárlásainknál pedig aligha tudnék egyszerűbb megoldást annál, mint hogy a pinkódot beüssöm. (Egész iparág települt rá, és táplálkozik ma már a műanyag kártya gyártásból és rendszerszerű használá-

tábol!) A nyomda csak előállító lett ebben a sorban, de ahhoz is szigorú előírásoknak kell megfelelnie. Ezek egyik pontja sem szól azonban az esztétikáról.

A felhasználás területei között igen népszerű a fogyasztást serkentő és a hűséget jutalmazó vevői törzskártya. Ennek első változatai a ma is markáns külsővel rendelkező smart kártyák: benzinkutak és gyorsbűfék hálózatára épít. Hasonlóan elterjedt, és sikeres marketingstratégiájának köszönhetően igen széles körben kedvezményeket

A nyomda katalógusába – stílusosan – plasztik reklámkártyát illesztett, amely egyre bővülő tevékenységi körében az új termékre hívta fel a figyelmet.

témakörére utalnak, vagy átvitt, illusztratív, esetleg – talán patetikusan fogalmazva – allegorikus gondolatársításra biztatnák a kártyatulajdonost...

A felület kicsiny. A mondánivalót leginkább egyetlen szóba lehetne ugyan sűríteni, ám a funkcionális szöveg, az gyakran terjedelmes. Muszájból az, mert az alapinformációk, a sorszám és az érvényesség kötelezően rajta kell legyen az előoldalon. Ide kerülhetnek a banki logók vagy a tulajdonos (ripsz-ropsz készített, digitalizált és lézergravírozott) portréja. A hátoldalak grafikája pedig csak szerény imitáció, hiszen itt van az aláírás, a mágnescsík, vagy épp az előoldal – technológiailag is meghatározott – méretre pozicionált dombornyomata mélylyed bele. Még más intelmeknek is helyet kell itt szorítani. Szóval zsúfolt. A tervezőnek alig marad lehetősége, hogy kibontakoztassa művészi kvalitásait. Ráadásul, a legtöbb esetben ez a cégek arculatához szorosan kötődő kis lapocská, amelynek megtervezésénél nem hagyha-

kínál a Hvg olvasóinak kártyája, amely a vendéglátóhelyeken, szállodákban, könyv- és egyéb kereskedésekben, sőt, akár gépkocsivásárlásnál jelenthet bizonyos előnyt.

Ez a sor egyre bővül, és a piti (bocs) klubkártyáktól a rangos platinakártyákig sokféle változatot találunk. A valahova tartozás jegyeivel.

A műanyag kártyák nagy és kevésbé igényes részénél a fotó dekorációs alkalmazása kézenfekvő. Ezek a képek vagy a cég, illetve szolgáltatás valóságos

Reklám mintakártyák sorozata, stílusgyakorlatként

tók figyelmen kívül az arculat egyéb előírásai sem. Például a logó és a tipográfiai rend, meg a színek használata.

Az a furcsa helyzet állt elő, hogy a műanyag kártyák használatával, az amúgy többnyire igényesnek nevezhető bankjegyek sajátos – és nemzeti értékeket: híres embereket, jeles épületeket vagy éppen védett virágokat felvonultató – világával szemben már lassacskán jobban ismerjük a bankok arcát.

A pénz előbb-utóbb abszt-

rakt fogalommá válik, mint a miniatürizált egyforintos, mely konkrét tárgyként nemsokára megszűnik létezni.

Tehát az identitás még egy egyszerű műanyag kártyánál is a létet befolyásoló tudattá válik. Egy kék-fehér sportklubnál fel sem merülhet, hogy a támogatók műanyag kártyája eltérő színkódot kapjon... vagy mégis van ilyen?

Mindenesetre a magyar trikolor színeiből kibomló hivatalos igazolványaink – bár mintha

rózsaszínbe hajolnának – (miként ma a világot látni szeretnénk) mégis hazafiúi jóérzéssel tölthetnének el...

Ha ezt tovább ecsetelném, a végén az esztétikától messze kanyarodnánk. Lehet, hogy van akinek ennyi (és csak ennyi) – Magyarország cseppnyi arany sziluetttje – elegendő a szívdobogáshoz. Nekem – vizuális élményként – különösen kevés.

De nem akarom tovább rontani a lap grafikai értékeit, eltekintek hát más, hasonló (majd-

hogy azt nem mondtam papírjaink) bemutatásától, mint amilyen például a tájszámaink nyilvántartását igazoló kartonkártya és az APEH kedvesen csengő nevéből kialakított, átlósan futó ezüstszerű láncolat, amely más fontos nyomtatványainkat dekorálja.

Egy koromnál fogva eléggé meghatározó emlék, egy ironikus Bródy-dal jut az eszembe a személyi igazolványról.

Nos, ezek a mi mindennapi irataink.

Törzsvásárlói kártyák innen-onnan. Valahol a virágos rét, máshol a könyv soknyelvű varázsszavából készített szőnyeg terül elénk.

A bankkártya díszítésében két évvel ezelőtt még ad absurdum a pénz: ókori érmék és modern korunk több kontinensre utaló bankjegyeinek fotója volt a téma. Az utóbbi változatoknál (jobbra) már a banki logó monogramjának grafikáját dolgozták fel.

Szép, nem szép? Három különböző klub kártyafotó: a két felső rivális sporttársakhoz kerül, a harmadikat lojalitáskártyának is nevezhetjük, amelyet minden magyar állampolgár megszerezhet – ha akar.

Ennek a mintakártya-sorozatnak minden tagja sporttémájú: biliárd, baseball és kerékpár szorosan komponált, meghatározó részleteivel díszített. A márka-jelzés egyetlen szóban jelenik meg.

